

JEDNO POTŘEBNÉ

Lk 10,38-42

kázání ze soboty 14. 3. 2015 – br. Jiří Tomášek

Milost Vám a pokoj, bratři a sestry.

Dříve než se vrátíme k našemu dnešnímu příběhu, chtěl bych se vás zeptat na jednu otázku. Chtěli byste se v životě věnovat důležitým věcem? A nemyslím tím teď ty pracné záležitosti, které dělají spíš starosti nebo tzv. důležité věci, které když neuděláme, tak může dojít k něčemu nemilému (jako třeba nezaplacení nějaké složenky s pokutou...) Myslím tím věci, které my sami pokládáme a chceme pokládat za důležité. Co když člověk jednoho dne zjistí, že většinu svého života vynakládá energii na věci zbytečné?

Italský ekonom a sociolog Vilfredo Pareto již přibližně před sto lety formuloval tzv. pravidlo 80/20 neboli Paretův princip. Tento princip zjednodušeně řečeno říká, že 80% požadovaného výsledku lze dosáhnout za pouhých 20% našeho času, neboli – že 80% našeho času lze promarnit na pouhých 20% požadovaného výsledku. Toto pravidlo je možné aplikovat na oblast ekonomie, řízení organizace i život jednotlivce. Klíčové pak je zjistit, co je těch 20% činnosti, která přináší 80% kýženého výsledku! Neboli, co je vlastně to důležité. Co když většina naší energie, úsilí a času se ztratí v nedůležitých věcech a činnostech? Chtěli byste se v životě zabývat důležitými věcmi?

J. A. Komenský v roce 1668 na sklonku svého života ve věku 77 let (tedy jako ctihodný stařec) píše útlou, ale podnětnou knížečku – *Unum necessarium* (Jedno potřebné). V jejím úvodu mimo jiné říká: „*Ze všech ve světě zmatků jediná jest příčina, totiž že lidé nerozeznávajíce potřebných věcí od nepotřebných potřebné opouštějí, nepotřebnými pak se zaměstnávají, zaplétají, zamotávají bez konce.*“ Jak již správně tušíte, název pro své dílo si Komenský vypůjčil z Písma, z našeho dnešního příběhu o Marii a Martě (Lk 10,38-42).

O čem příběh je?

Dříve než se podíváme na to, o čem příběh je, musíme si říct, o čem není. Na první pohled totiž vidíme Martu – praktickou ženu činu, a rozjímavou, možná až trochu zasněnou Marii. Tenhle příběh ale není o různých obdarováních v církvi, jak se někdy vykládá. Není to příběh o vztahu křesťanské služby (diakonie) a křesťanského učení (teologie). Není to příběh o teorii a praxi, a s určitým pokusem o současnou aplikaci, nemáme před sebou ani obraz domácnosti upracovaných maminek (Mart) a do novin (nebo tabletů) začtených tatíneků. Tento příběh je o tom, co je v životě a v křesťanské víře nejdůležitější, co je to JEDNO POTŘEBNÉ.

Je také třeba říct, že tento příběh provokuje. Jak k tomu ne zrovna pozitivnímu hodnocení chudák Marta přijde? Má doma minimálně 13 chlapů a někdo se o ně přece postarat musí! Copak není pravda, že jí v tom Marie nechala samotnou? Jak to měla

tedy udělat? Měla jenom „postavit na kafe“ a sednout si taky? Měla Marie Martě pomoci v kuchyni hned a pak by obě dvě měly dost času na naslouchání? Tak otázka nestojí! Čtenář nemá po slyšení příběhu uvažovat nad tím, jak to měla Marta ve své domácnosti lépe logisticky vyřešit. Vždyť nakonec ani nevíme, jak to celé dopadlo. Šla snad Marie Martě přece jen pomoci? Nebo se chytla se po té Ježíšově výčitce Marta za nos a posadila se vedle Marie bez ohledu na připálené jídlo v kuchyni? Nebo to Marta odešla našťvaně dodělat sama a po Ježíšově odchodu bylo doma pořádné dusno? Zdá se, že tyto otázky vůbec nejsou důležité! Ale co je tedy to JEDNO POTŘEBNÉ?

Marta

Pojďme se podívat na obě hlavní protagonistky. Nejprve tu máme Martu. Postavu Marty charakterizuje aktivita. Její jméno lze vykládat jako „paní domu“. Ta, která má doma všechno na starosti, která domu vládne. O Martě se v textu dozvíme několik zásadních informací

1. Přijala do domu Ježíše a učedníky. Ona byla ta, která vyšle ven, chopila se iniciativy, vzala situaci do vlastních rukou. Marta je pohostinná a v našem příběhu udělá zásadní rozhodnutí, pozve Ježíše k sobě domů.

2. To druhé, co se dočteme, je, že Marta „měla plno práce s obsluhováním“. V textu není nic o tom, že měla moc práce s obsluhováním Ježíše, jak se zdá naznačovat ČEP („*aby ho obsloužila*“). To slůvko „*ho*“ se v textu vůbec nevyskytuje. Je tu zkratka řečeno, že Marta „*byla zaneprázdněna spoustou práce*“ (B21). Použitý termín doslova znamená *být něčím zcela pohlcen, být přetížený*. Ačkoli Marta je ta iniciativní a pozve Ježíše domů, ve skutečnosti ho jen pozve dál a zmizí v kuchyni. Má totiž za to, že v Ježíšově přítomnosti je třeba něco dělat, vyvinout patřičnou aktivitu, zajistit všem něco do úst. Marta ve skutečnosti nemá oči pro Ježíše, ale jen pro kuchyni a své povinnosti. Jenže - ačkoli si celou akci vymyslela sama (ona přece Ježíše a učedníky pozvala domů), teď vidí, že je to nad její síly. Roste v ní napětí, je na sestru stále víc našťvaná...

3. ...a to je to třetí: A tak se obrátí s výčitkou na samotného hosta: „Copak to nevidíš? Jak to, že ti nevadí, že já tady makám a ségra si tu jenom poslouchá? Copak tobě na mně nezáleží?“ Je zajímavé, že Marta nemá dost odvahy oslovit Marii (snad jí to přijde neslušné obořit se na ní před hostem), a tak se ve své našťvanosti obrátí s výčitkou přímo na samotného Ježíše. „Řekni jí přece, ať mi pomůže!“

Ježíš svou odpověď začíná dvojím „Marto, Marto...“ To opakování vyjadřuje Ježíšův zájem. „Děláš si starosti a trápíš se pro mnoho věcí. Nakládáš si toho moc.“ Všimněme si, že to, co Ježíš Martě vytyká, je vyjádřeno slůvkem *mnohé, mnoho věcí*. A proti tomu zde stojí Mariino *jedno potřebné*. Tedy protiklad: mnoho – jedno. To, co Ježíš Martě vyčítá, je jakási vnitřní roztěkanost, zaměřenost na mnoho věcí najednou a tím zákonitě starosti a trápení. Navíc se zdá, že to *mnohé* jakoby ani nebyla vnější nutnost, spíše Martina vlastní rozervanost. Marta si neumí sednout, má pocit, že v Ježíšově přítomnosti je přece třeba něco dělat. A tak zatímco Marie si podle

Ježíšových slov vybrala to, o co nemůže přijít, Martě je tím zároveň řečeno, že dělá sice mnoho věcí, ale stejně o ně přijde a veškeré její snažení nebude mít žádný trvalý výsledek, přijde nazmar. Marta nejen že tvrdě pracuje, ale u své práce trpí, pracuje útrpně. Marta se snaží, ale šťastná není. Vidí, že nestíhá to, co si sama usmyslela a naplánovala, a vyčítá druhým, že jí v tom nechají samotnou. Marta je tak obrazem neradostného života, neradostného křesťanství zaměřeného na vlastní výkon, obrazem přístupu, který nakonec končí u toho, že si lidé stěžují na nevykonnost ostatních, neustále posuzují a srovnávají druhé a nakonec (tak jako Marta) vyčítají Bohu, že on z nějakého podivného důvodu, tu celou situaci zhodnotí úplně jinak.

Když nad tímhle momentem přemýšlíme, zjistíme, že podobné stěžování už známe z jiných biblických příběhů. A možná budeme překvapeni, v jaké podivné společnosti Martu najdeme. Takové stěžování najdeme totiž už u Kaina, který přece tvrdě pracuje, přináší Pánu Bohu výsledek své práce, své dřiny na poli, a teď je uražený, že Bůh jeho oběť nepřijal. Nebo v Novém zákoně příběh farizea v chrámu, který ve srovnání s celníkem dává Bohu na vědomí své náboženské kvality, svoje snažení, a teď je překvapený, že Bůh to celé vidí jinak. A samozřejmě – také starší bratr marnotratného syna, který našťavaně odmítá jít domů, protože přece on, na rozdíl od svého povedeného bratříčka, se celý život dře na tátově statku a ten se s ním za celou dobu nebyl schopen jedinkrát poveselit... A do této společnosti patří i Marta.

Marie

Jestliže jsme řekli, že Martu charakterizuje aktivita, někdo by mohl říct, že pro Marii je charakteristická pasivita. Tak to ovšem není. Ve skutečnosti Marii charakterizuje PŘIJÍMÁNÍ. Zatímco Marta chce uctít Ježíše svojí aktivitou, Marie se prostě před Ježíšem posadí na zadek. Myslím, že i v našem jazyce je tento obrat výmluvný. Marie si sedne k Ježíšovým nohám a poslouchá. A podle Ježíše je právě v tomto prostém činu recept na trvalou hodnotu: „Marie volila dobře; vybrala si to, o co nepřijde.“ Ano, to JEDNO POTŘEBNÉ je prosté: Posadit se u Ježíšových nohou a naslouchat.

Sedět u Ježíšových nohou

Co to ale znamená sedět u Ježíšových nohou? U Lk 8,35 čteme, že u Ježíšových nohou sedí uzdravený posedlý muž z Gerasy. Ve Sk 22,3 Pavel vypráví, že byl vyučen u nohou Gamalielových, tedy u jednoho z předních rabinů té doby. A text, který jsme slyšeli před kázáním (Dt 33,3), říká, že Boží lid se přivinul k Hospodinovým nohám, aby přijímal jeho slovo. Když to shrneme, sedět u nohou to je pozice žáka vůči učiteli, symbol úcty a poslušnosti, postoj úžasu, pokory a vděčnosti. Toto Marie rozpozná, takto se před Ježíšem posadí. Marie pochopí, že u Ježíšových nohou se dá jenom sedět. Nic víc.

Sedět u nohou je ovšem zároveň daleko víc, než jen postoj těla. Je to postoj srdce, životní filosofie. Znamená to být si vědom, že ono jedno potřebné, to nejdůležitější, nemusím sám vyrábět, nemusím si to před Bohem zajišťovat svojí aktivitou, ale je to už hotové a lze to PŘIJMOUT. Stačí si sednout k Ježíšovým nohám a natáhnout ruku. Sedět u Ježíšových nohou znamená žít s vědomím, že jsem zahrnován Boží

nezaslouženou přízní, Boží milostí. Jak napíše Pavel: „Milostí tedy jste spaseni skrze víru. Spasení není z vás, je to Boží dar; není z vašich skutků, takže se nikdo nemůže chlubit.“ (Ef 2,8.9) Takovou milost Božího přijetí prožívá Marie, takovou milost prožívá marnotratný syn nebo celník v chrámu. Je to překvapivá milost, kterou dostáváte tehdy, když ji nejméně čekáte, když si myslíte, že na ni nemáte nárok.

Sedět u Ježíšových nohou ale neznamená být v životě pasivní. Naopak - tento postoj srdce máme mít u všeho, co děláme. Vyjadřuje, že tomu, co děláme, nepřikládáme poslední důležitost. Že svoji vlastní aktivitu nepokládáme za alfu a omegu svého života. Že si nezakládáme na své vlastní výkonnosti, kvalitách, poznání, ale víme, že náš život je pouze v Božích rukou. Pak se dokážeme posadit před Bohem a dokážeme zůstat před Bohem sedět, i tehdy, když přijdou ti, kteří nás chtějí „zvedat ze židle“.

Všimněme si, že tomuto postoji srdce nás učí Písmo na mnoha místech. Jen namátkou: Kdo kupují, jako by nevlastnili, a kdo užívají věci tohoto světa, jako by neužívali... (1K 7,30n) Kdo prokazují dobrodiní, ať neví jejich levice co činí pravice. (Mt 6,3) Nedělejte si velké plány... Bude-li Pán chtít, budeme naživu a uděláme to neb ono... (Jk 4,15) A když se vám něco podaří, řekněte: Jsme jenom uředníci, učinili jsme, co jsme byli povinni učinit. (Lk 17,10) A nebo Pavlovo: Právě tehdy, když jsem sláb, jsem silný. (2K 12,10) Milostí Boží jsem to, co jsem...

Sedět u Ježíšových nohou zkrátka znamená žít život nesený milostí, přijímat každý den jako Boží dar a všechny starosti, které přichází, předkládat Pánu. Chcete prožít svůj život v sedě u Ježíšových nohou, nebo na svých vlastních nohách, ve spoléhání se na vlastní síly, dokud jsou naše nohy ještě alespoň trochu pevné?

Jednu z nejsilnějších ilustrací při kázání jsem slyšel do svého kolegy, kazatele Bratrské jednoty baptistů, před několika lety při aliančním týdnu modliteb. Uprostřed svého kázání kazatel zamířil svůj prst mezi posluchače, ukázal (nevím proč) na mě a položil otázku, jejíž smysl nikdo nechápal: „Víš, jak se zabíjí kohout?“ Díval jsem se asi dost překvapeně, a tak kázající ukázal na dalšího se stejnou otázkou: „Víš, jak se zabíjí kohout? Víte, jak se zabíjí kohout?“ A když nikdo neodpovídal, pokračoval: „To se vezme kohout, sekera, a jde se na dvůr ke špalku... A pak se tomu kohoutovi usekne hlava.“ Nikdo v modlitebně nechápal, proč to vypráví. „A víte, co se děje pak?“, pokračoval kazatel. „Ne? Kohout pak lítá po celém dvoře, všude stříká krev, ale hlavu to nemá.“ Na chvíli se odmlčel, a pak dodal: „A tak je to s námi, když nežijeme s Kristem...“

Bratři a sestry, když jsem to tehdy slyšel, tak jsem měl o čem přemýšlet. A viděl jsem tu krev, která stříká všude kolem, svoji vlastní krev. Jak se snažím, kolik toho dělám, co všechno se snažím stihnout, co všechno je tak strašně důležité, neodkladné a nezbytné..., ale hlavu to nemá. Kolik zbytečné energie promrháme! Jak často se zabýváme zbytečnými starostmi a nejdeme s nimi k Pánu Bohu! Jak často se soustředíme jen na své vlastní aktivity a žijeme jen ze své síly! V dnešním náročném světě jsme tak přezaměstnaní a rozptýlení tolika věcmi a starostmi! Bratři a sestry - co je vlastně důležité? Ježíš to vyjádřil známými slovy: „Hleďte především

jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“ (Mt 6,33) Ano, potřebujeme se posadit u Ježíšových nohou, znovu a znovu každý den. Zažít to vědomí, že před Bohem máme sice úplně prázdné ruce, ale zároveň je nám k dispozici úplně všechno. A pak si projít svůj osobní život, vztahy, práci, aktivity ve sboru a církvi... A hledat to, co je opravdu důležité.

Závěrem si všimněme kontextu našeho příběhu. V Lukášově evangeliu mu předchází podobenství o milosrdném Samařanu: Kněz ani levita nemají čas se zabývat svým zbitým bližním, protože mají spoustu náboženských povinností. Pak čteme náš příběh: Marta sice pozve Ježíše domů, ale už nemá ne čas, ale spíše schopnost sednout si k jeho nohám. Co následuje potom? Když tohle učedníci slyší a zažijí a vidí Ježíše se modlit, přijdou za ním s prosbou: „Pane, nauč nás modlit se...“ V kontextu našeho příběhu této prosbě rozumím: Pane, nauč nás sedět u Tvých nohou, nauč nás tomu správnému postoji srdce, nauč nás tomu jedinému, co je potřebné a co ve skutečnosti rozhoduje úplně o všem... Mám za to, že k této prosbě učedníků se potřebujeme připojit i my.

Amen.